

नेपालमा प्रचलनमा रहेका धानबालीका प्रमुख जातहरू तथा तिनको जातीय गुण एवं विशेषताहरू

नेपाल सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

कृषि विभाग

बाली विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र

श्रीमहल, ललितपुर

नेपालमा प्रचलनमा रहेका धानबालीका प्रमुख
जातहरू तथा तिनको जातीय गुण
एवं विशेषताहरू

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
बाली विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र
श्रीमहल, ललितपुर

नेपालमा प्रचलनमा रहेका धानबालीका प्रमुख जातहरु तथा तिनको जातीय गुण एवं विशेषताहरु

प्रकाशक

बाली विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र
श्रीमहल, ललितपुर

फोन: ५५२११५१, ५५५०२२६

Email : cdabc2018@gmail.com, Website : www.doacrop.gov.np

Facebook : <https://www.facebook.com/crop.development.1>

प्रकाशन वर्ष: २०७९

प्रकाशन प्रति: ३०० प्रति

मुद्रण: हिसी प्रेस, ५५५१४४४

(सन्दर्भ सामग्रीका लागि विशेष आभार: यो पुस्तिका राष्ट्रिय धान बाली
अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथका संयोजक श्री राम वरण यादवज्यूको
विशेष सहयोगमा तयार पारिएको हो ।)

दुई शब्द

नेपालको खाद्य सुरक्षा र अर्थतन्त्रमा धान बालीको विशिष्ट स्थान र योगदानको रहेको छ । देशको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा करिब ५ प्रतिशत हिस्सा र देशमा हुने कूल खाद्यान्न आपूर्तिमा करिब ५० प्रतिशत योगदान रहेकोले धानबालीको महत्व तथा समग्र अर्थतन्त्रमा यसको योगदान उच्च र महत्वपूर्ण रहेको कुरा सजिलै बुझ्न सकिन्छ । धान चामलले नेपालीका लागि आवश्यक जम्मा क्यालोरीको करिब एक तिहाई भन्दा बढी आपूर्ति गर्दछ भने कृषि क्षेत्रको ग्राहस्थ उत्पादनमा १५ प्रतिशत भन्दा बढी योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ । बालीको उत्पादन वृद्धिमा गुणस्तरीय बीउको विशेष महत्व रहेको हुन्छ । उन्नत बीउ बिजनको प्रयोगले मात्र पनि १५ देखि २० प्रतिशत उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिने वैज्ञानिक तथ्य रहेको छ । नेपालका विशेष गरि ग्रामिण भेगका किसानहरूले अझ पनि परम्परागत शैलीमा पुरानो बीउको प्रयोग गरि खेती गरिरहेको अवस्थामा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदबाट विकास तथा उन्मोचन गरिएका एवं अन्य धानबालीका नयाँ जातहरूको बारे समयमै सहज रूपमा प्राविधिक जानकारी तथा त्यसको महत्व र प्रतिफलबारे कृषकहरूलाई सूचित गर्न सकिएमा धान उत्पादन वृद्धिमा सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा उत्पादन वृद्धि मार्फत धान चामलमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्ने र बढ्दो धान चामल आयात प्रतिको परनिर्भरता घटाउने रणनीतिक उद्देश्यका साथ यस केन्द्रबाट संघीय सशर्त वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत स्थानीय तहहरूसंगको सहकार्यमा धानबालीको उत्पादन तथा बजारिकरण प्रवर्द्धनको लागि ५९ वटा स्थानीय तहहरूमा विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यसै परिप्रेक्ष्यमा धान खेती गर्दा उपयुक्त जातहरूको छनौटमा विशेष ध्यान दिनको लागि धान बालीका जातहरूबारे जानकारी पुस्तिका आवश्यक

रहेको सन्दर्भमा विशेषतः स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूलाई लक्षित गरि यो पुस्तिका तयार पारिएको हो । स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूलाई धान बालीका नेपालमा सूचिकृत भएका जातहरूको सिफारिस क्षेत्र, अन्य विवरण चित्र सहित कृषकलाई जानकारी दिनका लागि समेत यो पुस्तिका उपयोगी हुने अपेक्षा लिएको छु । यो पुस्तिकामा समेटिएका विषयवस्तुहरूको तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु हुने राष्ट्रिय धान बाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथका संयोजक श्री राम वरण यादव र पुस्तिका तयारीमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नुहुने यस केन्द्रमा कार्यरत बाली तथा विउ विज्ञ श्री सुस्मिता घिमिरे, बाली विकास अधिकृत श्री मोनिका चौधरी र वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ श्री महानन्द जोशी तथा अन्य सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

- डा. रामकृष्ण श्रेष्ठ
प्रमुख

विषय सूची

नेपालमा प्रचलनमा रहेका धानबालीका प्रमुख जातहरू तथा तिनको जातीय गुण एवं विशेषताहरू

१.	हर्दिनाथ-१	१
२.	हर्दिनाथ-२	२
३.	हर्दिनाथ-३	३
४.	हर्दिनाथ-४	४
५.	हर्दिनाथ-६	५
६.	हर्दिनाथ हाईब्रिड-१	६
७.	हर्दिनाथ हाईब्रिड-३	७
८.	हर्दिनाथ बोरो धान-१	८
९.	हर्दिनाथ साँवा मंसुली	९
१०.	राधा-४	१०
११.	राधा-१३	११
१२.	राधा-१४	१२
१३.	चैते-२	१३
१४.	चैते-५	१४
१५.	सावित्री	१५
१६.	मकवानपुर-१	१६
१७.	लोकतन्त्र.....	१७
१८.	रामधान.....	१८
१९.	साँवा मसुली सव-१	१९
२०.	स्वर्ण सव-१	२०
२१.	सेहराङ्ग सव-१	२१
२२.	गंगासागर-१	२२
२३.	गंगासागर-२	२३

२४. घैया-३	२४
२५. सुख्खा धान-२	२५
२६. सुख्खा धान-३	२६
२७. सुख्खा धान-४	२७
२८. सुख्खा धान-५	२८
२९. बहुगुणी धान-१	२९
३०. बहुगुणी धान-२	३०
३१. लल्का बास्मती.....	३१
३२. सुनौलो सुगन्धा.....	३२
३३. सुगन्धित धान—१	३३
३४. सुद्धोधन कालानमक	३४
३५. मिथिला	३५
३६. चन्दननाथ-१	३६
३७. चन्दननाथ-३	३७
३८. छोमोङ्ग.....	३८
३९. माछापुच्छ्रे-३	३९
४०. खुमल-४	४०
४१. खुमल-११	४१
४२. खुमल-१२	४२
४३. खुमल-१४	४३
४४. खुमल बास्मती-१६	४४
४५. लेकाली धान-१	४५
४६. लेकाली धान-३	४६
४७. चाईनुङ्ग २४२.....	४७
४८. ताईचुङ्ग १७६.....	४८
४९. पालुङ्ग-२	४९

नेपालमा प्रचलनमा रहेका धानबालीका प्रमुख जातहरू तथा तिनको जातीय गुण एवं विशेषताहरू

१. हर्दिनाथ-१

नाम	: हर्दिनाथ-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६० (२००४)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश, ८०० मिटरसम्मको नदी किनार तथा बेंशी
बोटको औसत उचाई	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: ११५-१२० दिन
औसत उत्पादन	: ४.०३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२. हर्दिनाथ-२

नाम	: हर्दिनाथ-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६६ (२०१०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश
बोटको औसत उचाई	: ११५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.१-४.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २५.८ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

३. हर्दिनाथ-३

नाम	: हर्दिनाथ-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७४ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुद्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बैँसी तथा समतल फाँट
बोटको औसत उचाई	: १०५-१०८ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ५.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१.३ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

४. हर्दिनाथ-४

नाम	: हर्दिनाथ-४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १०३-१०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: ११५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.५-५.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

५. हर्दिनाथ-६

नाम	: हर्दिनाथ-६
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३५ दिन
औसत उत्पादन	: ५.०-६.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

६. हर्दिनाथ हाईब्रिड-१

नाम	: हर्दिनाथ हाईब्रिड-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७७ (२०२०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश, बेशी र समुन्द्र सतह भन्दा १००० मिटर सम्म
बोटको औसत उचाई	: ११९ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२०-१२५ दिन
औसत उत्पादन	: ६.०-६.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो र लामो, बास्नादार

७. हर्दिनाथ हाईब्रिड-३

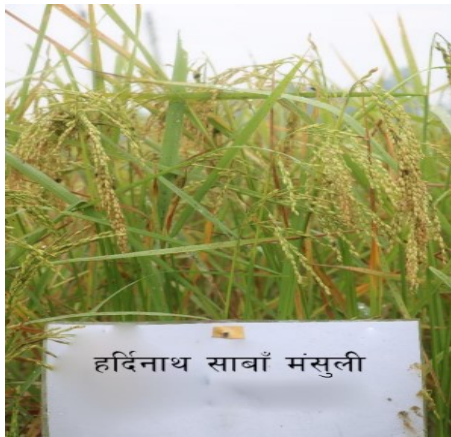
नाम	: हर्दिनाथ हाईब्रिड-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७७ (२०२०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश, बेशी र समुन्द्र सतह भन्दा १००० मिटर सम्म
बोटको औसत उचाई	: १०७ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: ११३-११७ दिन
औसत उत्पादन	: ६.०-६.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो र लामो

द. हर्दिनाथ बोरो धान-१

नाम	: हर्दिनाथ बोरो धान-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७७ (२०२०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: पूर्वी तराईका क्षेत्रहरू (समुन्द्र सतह भन्दा ५०० मिटर सम्म)
बोटको औसत उचाई	: ११८ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १६५ दिन
औसत उत्पादन	: ६.०-६.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २४ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

९. हर्दिनाथ साँवा मंसुली

नाम	: हर्दिनाथ साँवा मंसुली
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७७ (२०२०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुन्द्र सतह भन्दा ५०० मिटर सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १३५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४२-१४५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.५-५.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १७.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

१०. राधा-४

नाम	: राधा-४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०५२ (१९९५)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: मध्यपश्चिम र सुदूरपश्चिम तराई (कपिलवस्तु, दाङ्ग, बर्दिया, बाँके, कैलाली र कञ्चनपुर)
बोटको औसत उचाई	: ९५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २५.२ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

११. राधा-१३

नाम	: राधा-१३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७४ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेशका असिंचित क्षेत्र तथा समुन्द्र सतहबाट ७०० मी. उचाईसम्मको नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाका सिंचित क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १२५.६ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४२-१४८ दिन
औसत उत्पादन	: ३-४.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २३.३ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

१२. राधा-१४

नाम	: राधा-१४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७३ (२०१६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र तथा समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको नदी किनार तथा उपत्यका
बोटको औसत उचाई	: १०६ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३२-१३५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.४ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो लामो

१३. चैते-२

नाम	: चैते-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०४४ (१९८६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराईको सिंचित क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	:
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.८ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २४ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

१४. चैते-५

नाम	: चैते-५
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७४ (२०१८)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट
बोटको औसत उचाई	: १२२ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५-१२८ दिन
औसत उत्पादन	: ४.६ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८.६ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

१५. सावित्री

नाम	: सावित्री
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०३६ (१९७९)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेश
बोटको औसत उचाई	: ११५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४० दिन
औसत उत्पादन	: ४.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

१६. मकवानपुर-१

नाम	: मकवानपुर-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०४४ (१९८६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: ढुङ्गे किराको उच्च प्रकोप भएको तराई क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: ११० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५० दिन
औसत उत्पादन	: ४.३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

१७. लोकतन्त्र

नाम	: लोकतन्त्र
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६३ (२००६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश, तल्लो पहाड र मध्य पहाडको नदी किनारा
बोटको औसत उचाई	: १२३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५-१३० दिन
औसत उत्पादन	: ३.६ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

१८. रामधान

नाम	: रामधान
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६३ (२००६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश (शिवालिक उपत्यका, मकवानपुर, चितवन र नवलपरासी)
बोटको औसत उचाई	: १०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३०-१३७ दिन
औसत उत्पादन	: ४.०-७.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

१९. सांवा मसुली सब-१

नाम	: साम्बा मसुली सब-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६८ (२०११)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईसम्मका बेसीको सिंचित तथा घोल क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४५-१५० दिन
औसत उत्पादन	: ३.५-४ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १५.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

२०. स्वर्ण सव-१

नाम	: स्वर्ण सव-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६८ (२०११)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईसम्मका बेंसीको सिंचित तथा घोल क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: ९५-१०२ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५०-१५५ दिन
औसत उत्पादन	: ४-५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२१. सेहराङ्ग सब-१

नाम	: सेहराङ्ग सब-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७३ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाको सिंचित क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.४-४.९ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१.७ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२२. गंगासागर-१

नाम	: गंगासागर-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: ९६-१०० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.०-३.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

२३. गंगासागर-२

नाम	: गंगासागर-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १०५-१०८ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.५-४.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२४. घैया-३

नाम	: घैया-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १२४-१३० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १०० दिन
औसत उत्पादन	: ३.५-५.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम

२५. सुख्खा धान-२

नाम	: सुख्खा धान-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६८ (२०११)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईसम्मका बेसी तथा टार
बोटको औसत उचाई	: १०१ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२२-१२४ दिन
औसत उत्पादन	: २३-३.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २४.४ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मोटो

२६. सुख्खा धान-३

नाम	: सुख्खा धान-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६८ (२०११)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईसम्मका बेसी तथा टार
बोटको औसत उचाई	: १०१ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२२-१२५ दिन
औसत उत्पादन	: २.५-३.६ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२७. सुख्खा धान-४

नाम	: सुख्खा धान-४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७१ (२०१४)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेशको असिंचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार
बोटको औसत उचाई	: १०२ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: ११८-१२५ दिन
औसत उत्पादन	: २.७-४ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २० ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२८. सुख्खा धान-५

नाम	: सुख्खा धान-५
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७१ (२०१४)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेशको असिंचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार बेसी
बोटको औसत उचाई	: १२५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १२५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.२-४.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २१ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

२९. बहुगुणी धान-१

नाम	: बहुगुणी धान-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७४ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट
बोटको औसत उचाई	: १०६.८ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३५-१३८ दिन
औसत उत्पादन	: ५.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

३०. बहुगुणी धान-२

नाम	: बहुगुणी धान-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७४ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुन्द्र सतहबाट ७०० मिटर उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट
बोटको औसत उचाई	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४२ दिन
औसत उत्पादन	: ५.८ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २३.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

३१. लल्का बास्मती

नाम	: लल्का बास्मती
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६६ (२०१०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: मध्य तथा पूर्वी तराई
बोटको औसत उचाई	: १४० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५० दिन
औसत उत्पादन	: २.५-३.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८.३ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

३२. सुनौलो सुगन्धा

नाम	: सुनौलो सुगन्धा
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६४ (२००८)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई र भित्री मधेश
बोटको औसत उचाई	: १०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५१ दिन
औसत उत्पादन	: ३.८ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १९ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मध्यम मसिनो

३३. सुगन्धित धान-१

नाम	: सुगन्धित धान-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७३ (२०१७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: समुन्द्र सतहबाट ७०० मि उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश, रिभर बेसिन र उपत्यकाको सिंचित क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०७ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४२-१४५ दिन
औसत उत्पादन	: ४.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

३४. सुद्धोधन कालानमक

नाम	: सुद्धोधन कालानमक
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७७ (२०२०)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ५०० मिटर उचाई सम्म)
बोटको औसत उचाई	: १२८-१३० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५०-१५५ दिन
औसत उत्पादन	: ३.० मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १५.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो तथा वासनादार

३५. मिथिला

नाम	: मिथिला
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०६३ (२००६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको बेसी
बोटको औसत उचाई	: ११० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४५-१५० दिन
औसत उत्पादन	: ३.५-४.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८.२ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो

३६. चन्दननाथ-१

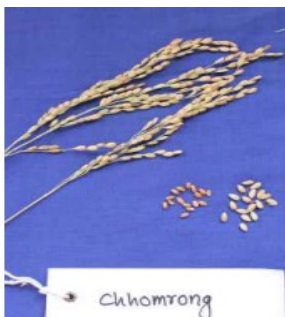
नाम	: चन्दननाथ-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०५८ (२००२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: ७७ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १९१ दिन
औसत उत्पादन	: ५.०५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२.१ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

३७. चन्दननाथ-३

नाम	: चन्दननाथ-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०५८ (२००२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०१ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १९४ दिन
औसत उत्पादन	: ५.३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २४.९ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

३८. छोम्रोङ्ग

नाम	: छोम्रोङ्ग
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०४८ (१९९१)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: चिसो हावापानी भएको १४००-२००० मिटरसम्मको मध्य देखि उच्च पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १६४ दिन
औसत उत्पादन	: ४.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	:
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

३९. माछापुच्छे-३

नाम	: माछापुच्छे-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०५२ (१९९६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: चिसो हावापानी भएको १४००-२००० मिटरसम्मको मध्य देखि उच्च पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १७० दिन
औसत उत्पादन	: ५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २७ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४०. खुमल-४

नाम	: खुमल-४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०४४ (१९८७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: काठमाण्डौँ उपत्यका तथा समान हावापानी भएको मध्य पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४४ दिन
औसत उत्पादन	: ६.३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: १८.४ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

४१. खुमल-११

नाम	: खुमल-११
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०५८ (२००२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: काठमाण्डौँ उपत्यका
बोटको औसत उचाइ	: १०३ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४४ दिन
औसत उत्पादन	: ८.५ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २६.३३ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४२. खुमल-१२

नाम	: खुमल-१२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७९ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: मध्य पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: ११४ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४६ दिन
औसत उत्पादन	: ४.७ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २०.५ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

४३. खुमल-१४

नाम	: खुमल-१४
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७९ (२०२२)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: मध्य पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: ११९ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४१ दिन
औसत उत्पादन	: ४.८ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २२.३ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

४४. खुमल बास्मती-१६

नाम	: खुमल बास्मती-१६
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७८ मा उन्मोचनको लागि सिफारिस गरिएको
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: ८००-१५०० मिटरसम्मको मध्य पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: १०० से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १३६ दिन
औसत उत्पादन	: ४.२ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २५.८ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मसिनो लामो

४५. लेकाली धान-१

नाम	: लेकाली धान-१
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७१ (२०१४)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: १५०० देखि २६०० मिटर उचाई सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: ११५ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५८ दिन
औसत उत्पादन	: ४.०७ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २५.७ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४६. लेकाली धान-३

नाम	: लेकाली धान-३
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०७१ (२०१४)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: १५०० देखि २६०० मिटर उचाई सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाई	: ११६ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १५२ दिन
औसत उत्पादन	: ३.९३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	: २६.७ ग्राम
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४७. चाईनुङ्ग २४२

नाम	: चाईनुङ्ग २४२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०२४ (१९६६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: १३१ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४४ दिन
औसत उत्पादन	: ७.३ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	:
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४८. ताईचुङ्ग १७६

नाम	: ताईचुङ्ग १७६
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०२४ (१९६६)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: १२२ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १४४ दिन
औसत उत्पादन	: ७.९ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	:
चामलको वर्गिकरण	: मोटो

४९. पालुङ्ग-२

नाम	: पालुङ्ग-२
उन्मोचन भएको वर्ष	: २०४४ (१९८७)
सिफारिस गरिएको क्षेत्र	: शितोष्ण हावापानी भएका मकवानपुर जिल्लाको पालुङ्ग सहरका पहाडी क्षेत्र
बोटको औसत उचाइ	: ११६ से.मि.
बाली पाक्न लाग्ने समय	: १७२ दिन
औसत उत्पादन	: ६.१ मे. टन प्रति हेक्टर
हजार दानाको तौल	:
चामलको वर्गिकरण	: लामो मसिनो

